ՓՇՐԱՆՔՆԵՐ ՀՈԳԻԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳԷՆ
ՄԱՍ Ա.

1. ԵՐԿՆԱԽՈՐԸ

2. ԲԱՑԱՐՁԱԿԸ--ԱՍՏՈՒԱԾ

3. ՆԵՐՔՆԱԳՈՅՆ "ԵՍ"-Ը

4. ԱՆԱՌԱԿ ՈՐԴԻՆ

5. «ՍՏԵՂԾ ՏԷՐ ԱՍՏՈՒԱԾ ՋՄԱՐԴՆ ՀՈՂ ՅԵՐԿՐԷ»

ԱԼՊԷՌ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ
ՀԱՅ-ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ
2003

Մոնրէալ,
21 Մարտ 1997

Մեծայարգ Տիար Ալպէռ Նորատունկեան
Թորոնթօ

Սիրելի Ալպէռ,

Հաճոյքով ընթերցեցի "Փշրանքներ Հոգիի Արձագանգէն" հոգեւոր ապրումներով պատրաստուած գրութիւնդ, որն անկասկածօրէն կ՛արտացոլացնէ հոգիիդ պատկերը:

Քեզ անձամբ ճանչցած ըլլալով առաւել եւս կ՛ըմբոջխնեմ գրութիւններդ, որովհետեւ յստակօրէն կը տեսնեմ ու կը զգամ հոգիիդ մղումը՝ կեանքը ապրելու սրբութեամբ:

"Փշրանքներ Հոգիի Արձանգանգէն" գրութեան մէջէն կը բաղեմ բանի մը խորհրդածութիւններ, որոնք իրապէս կ՛ոգեւորեն ինձ և աւելին՝ անոնց մէջ կը գտնեմ մտածումի ու համոզումի նոյնութիւնը իմ խորհուրդներուս հետ ներդաշնակուած: Այսպէս օրինակ, երբ կը խօսիս Աստուծոյ մասին, որպէս կատարեալին, հետեւեալը կը սահմանես. "Մարդուն մէջ կայ նիւթէն աւելի զօրեղ խոյանք մը, որ դէպի բացարձակին ու կատարեալին կ՛ուղղէ անոր իղձը": Ես հաւատացած եմ, որ սա առաքինութիւն մըն է քրիստոնեայի կեանքին մէջ և եթէ մարդը կամ քրիստոնեան կը կորսնցնէ զայն, ապա կը պարպուի Աստուծոյ ներկայութենէն:

Մէկ ուրիշ տեղ երբ կը խօսիս "Ես"ի մասին, այնքան իրականօրէն կը բացատրես վնասները եսասիրութեան. "Ես"ասիրութեամբ մարդը կը մեկուսանայ ընկերութենէն և կ՛անջատուի Աստուծմէ: "Ես.ասիրութեան դրօշին տակ մարդ արարածը փոխանակ բարձրանալու և աստուածանալու, կը թաւալի դէպի կորուստ:

Գրութիւններուդ առանցքը կարծես ըլլայ "Անառակ"ին նուիրուած գլուխը, ուր բանի մը տողի մէջ կու տաս առակին ամբողջական իմաստը. "Անառակին հօրը յայտնաբերած բազում-ողորմ սէրը հանդէպ իր զաւկին, մարդկութիւնը բայլ մը եւս մօտեցուցած է Աստուծոյ, ոչ միայն հաւատալու և հնազանդելու, այլ՝ սիրելու և վստահելու Աստուծոյ գթասիրութեան և ողորմածութեան":

Սիրելի Ալպէռ, հոգեւոր ջունչով լեցուն գրութիւններուդ շարքին այս գրքոյկը եւս կու գայ դառնալու ոսկէ նոր օղակ մը ցարդ հրատարակուածներու շղթային վրայ:

Երանի՜ ինձի, որ կեանքդ հաստատած ես Աստուածաջունչ Մատեանէն ճառագայթող լոյսին վրայ. այդ լոյսը՝ Քրիստոսն է:

Մնամբ Սրտագին Բարեմաղթութիւններով,

Աղօթարար՝
Յովնան Արք. Տէրտէրեան
Առաջնորդ Գանատահայոց

ՁՕՆ

ՏԱՌԱՊԱԿՈՒ ՀՈԳԻՆԵՐՈՒ

Տառապանքի ու ցաւի ճամբա՛ն է, որ կը տանի Աստուծոյ արքայութիւն: Այս խորաթափանց տեսութիւնը օտար է թէ պատմական գաղափարականութեան և թէ եսապաշտ իմաստասիրութեան: **«Մարդու Որդին ալ պէտք է չարչարուի բայց ան Յարութիւն պիտի առնէ»** ըսաւ Յիսուս: Ոչ միայն Եղիա մարգարէն կամ Յովհաննէս Մկրտիչ պիտի չարչարուին, տառապին և անարգուին, այլ նաեւ Որդին Մարդոյ: Տառապանքի և հեծութեան ընդմէջէն մարդ կրնայ տեսնել իրականութիւնը:

Մի միայն իրիկնամութին (տառապանքի և ցաւի մէջ) բաղողներուն կ՛երեւի լուսազարդուած և գեղեցկատեսիլ աստղակամար երկինքը: Նուիրումի և տառապանքի հնոցին (տառապանքի ծփանուտ ալիքներու) մէջ առաւելաբար, որ մաքրազտուեցաւ և վերընձիւղեցաւ առաքեալներու և սուրբերու հաւատքի ոգին:

Երբեմն այնպէս կը կարծենք, թէ Աստուած անկարող է չարը կամ տառապանքը արգիլել:

1. Միայն հաւա՛տքն է, որ կրնայ ըմբռնել և թափանցել ամենակալ **Աստուծոյ ամբողջատիրական** խորհուրդ զօրութեան:

2. Աստուծոյ համար անկարելի բան չկայ: Կեանքի մէջ տառապանքն ու երջանկութիւնը միախառնուած են ինչպէս որ բնութեան մէջ ցերեկն ու գիշերը:

«Խորագոյն վիշտի և յուսախաբութեան մէջ, կայ յոյս, և ահագնազօր ցաւի ու տառապանքի մէջ երբ յանկարծ, տիեզերքը կործանի և ամայանայ, կա՛յ Աստուած»:

ա. Յիսուս ճաշակեց տառապանքը, բայց չի դառնացաւ, քանի որ **ներե՛լ** գիտէր:

բ. Յիսուս ներել սորված էր, քանի որ **սիրե՛լ** գիտէր:

Ալպէռ Նորատունկեան
1997

ԵՐԿՆԱԽՈՐԸ

Աստուած անճառելի Քաղցրութիւն և կեանքի Մեծ Իրականութիւնն է: Անոր հոյակապ փառքն ու պանծալի Վեհութիւնը թէեւ ըմբռնողութեան համար յաւէտ անիմանալի, սակայն զգացողութեամբ հասանելի է: Երկնաւորը, Բարձրեալը և Ամենակարողը, **«Աւելի խորապէս կարելի է երեւակայել, քան բացատրել, և ալ աւելի իրապէս գոյ է Ան, քան թէ կրնանք երեւակայել Զինք»:**

Անստեղծ Սկիզբը՝ ո՛չ էութենէ Ստեղծողը՝ Աստուած է: Կեանքի գերագոյն Իրականութիւնը՝ Անժամանցելին և Անբովանդակելի Մեծութիւնը տեսանելի է **հաւատքի՛** աչքերով և սրբագործուած հասկացողութեամբ: Մարդկային բարձրագոյն և ծայրագոյն ձգտումը՝ Աստուծոյ հետ հաղորդուիլ, միաւորուիլ և ձուլուիլ է առանց կորսնցնելու ի՛ր անձնականութիւնը: Սոյն ձգտումն ու մարդկային հոգեկան թռիչքը կու գայ աստուածային Էատարրէն, որ գոյ է իւրաքանչիւր մարդ անհատի հոգւոյն մէջ (աստուածակերպարանքին) սակայն կը կարօտի մշակման ու կատարելագործման.

«Արդ եղերուք դուք կատարեալք, որպէս և
Հայրն ձեր երկնաւոր կատարեալ է»--Յիսուս:

Անջրպետի գեղեցկագոյն ստեղծութիւնն ու անզուգական հրաշակերտութիւնը մարմնաւոր կաւին մէջ կրնայ զգալ աստուածային ներգործութիւնը: Մարդ, որ բաղադրութիւնն է նիւթի և հոգիի, մահուան և յաւերժութեան, ներանձնական ապրումներու և զգայնութիւններու գերագոյն վայելքը, իր սրտին ու հոգիին տիրապետող պոռթկումները, կու գան աստուածային որդեգրութեան և ժառանգի իրաւունքի գիտակցութենէն: Երկրածին բանաւորը՝ իր մէջ բան մը ունի՝ որ աւելի՛ է քան արիւնը, ոսկորը և ջիղը:

Մարդուն ներկան անստոյգ է, անցեալը անյայտ, և ապառնին՝ կասկածելի: Ան կը նմանի մարը մտնելու վրայ եղող ճառագայթի մը, որ վերջնական աւարը պիտի դառնայ խաւար մթութեան: Սակայն մշտնչենական և անխուն Պահապան Աստուծոյ շնորհքը, ողորմութիւնն ու իրագործումը կը հասնի Սառանայէն առեւանգուած պատանդին ու Լուսեղէն Մարդեղութիւնը՝ Իր կարեկցութեան խօսքերով, Իր Աջին հպումովը, Իր նայուածքին սեւեռումովը կ՛ըսէ տարագիր ու շնչաւոր մատեանին՝ մարդուն.

«Ես իսկ եմ Յարութիւն և Կեանք. որ հաւատայ
Ինձ, թէպէտ և մեռանի, կեցցէ» --Յիսուս:

Աստուածային բնութեան վեհութիւնը անջրպետի աստղածովերու Արարիչը ըլլալը չէ՛, արեգակնային դրութեան մէջ երկիր ու կեանք գոյացութեան բերելը չէ, այլ մեղքի պարաններով կաշկանդուած, մոլորաշաւիղ, մտախաբ և մտքի մռայլ կուրութեամբ խլող իր մարդ արարածները անճառ Քաղցրութեամբ սիրելը, անոխակալ և բարեգութ տիեզերական **ՍԷՐ** ըլլան է:

Ուստի:

Երկնաւորին, Բարձրեալին, Ամենակարողին, Հրաշքներու համատարած Զօրութեան և Անճառելի Սուրբ Սիրոյ՝ յաւերժ փառք, ծնրադրութիւն ու երկրպագութիւն սուրբ համբոյրով ու մաքուր սրտով:

Յունուար 8, 1992
Թորոնթօ

ԲԱՑԱՐՁԱԿԸ--ԱՍՏՈՒԱԾ

Բացարձակ բառը լատիներէն Absolutus կը գրուի ու կը նշանակէ անկախ, անսահմանափակ իմաստով, ինքնագոյ, անվիճելի և վերջնական, կատարեալ և անսակարկելի նշանակութեամբ:

Բացարձակ բառը իմաստասիրութեան մէջ կը պատկերէ ծայրագոյն անփոխարինելի իրողութիւնը: Վերջնագոյն իրականութիւնը, կատարեալը, անարատը և ակնաղբիւրը կեանքին: Պղատոնի համար "բացարձակ"ը Բարիին ըմբռնումն էր, իսկ Սբինոզայի համար Էականին գոյացութիւնը կամ բուն Միտքը:

Բացարձակին ջատագովները, ընդհանրապէս եղած են գաղափարական խորհրդածողներ, որոնք կը հաւատան թէ գերագոյն իրականութիւնը Միտքն է, Մտածողութիւնը և Տրամաբանութիւնը:

19-րդ դարու "լուսաւոր" նիւթապաշտ ակադեմականներ, իրենց յաւակնոտ իմաստութեամբ, վճռեցին թէ **ԲԱՑԱՐՁԱԿ** իրականութիւն գոյութիւն չունի, և ամէն ինչ յարաբերական է: Ըստ անաստուած գաղափարաբանութեան՝ բարին ու չարը յարաբերական են ու ոչ բացարձակ:

Մեծ ուրացողը, գերմանացի փիլիսոփայ Ֆրիտրիխ Նիցչէ իր ծայրայեղ աստուածամերժութեան համար ներբողեց անհատականութիւնը, կամապաշտութիւնը և գերմարդի երկրպագութիւնը: Նիցչէականութիւնը կը հանդիսանայ Ֆաշիզմի և Նացցիզմի հիմնական աղբիւրներէն մէկը, Լեւ Թոլստոյը, Նիցչէն անուանեց խելագար, և յիրաւի, նիցչէականութիւնը խելագար մտքի ծնունդ է: Որովհետեւ անոր տարփողած անհատապաշտ ու "ես"ասէր ագահութիւնը՝ մարդկութիւնը դատապարտեց փճացումի և պղծուած ապագայի: Համաշխարհային Երկրորդ Պատերազմին, Նիցչէական տեսաբանութեան պատճառաւ 53 միլիոն մարդկային հոգիներ մահացան ու կրկնապատիկն ալ հաշմանդամ եղան:

1. Ան կը հաւատար թէ կեանքը ունի ա՛յն իմաստը, ինչ որ ենթական կու տայ ի՛ր դատողութեամբ:
2. Ան ծանուց թէ Աստուած մեռած է:

Ան մեծ ազդեցութիւն ունեցաւ գերման ազգայնականութիւնը գերիվեր համարող տեսաբաններուն վրայ: Նիցչէ կոտորակեց ու փշրեց բազմաթիւ մշակութային ու կրօնական կարծիքներ 19-րդ դարու:

3. Ան ներկայացուց քրիստոնէական առաքինութիւնները՝ գթութիւն, խոնարհութիւն, ազնուութիւն և անձնազոհութիւն, որպէս ոչխարամիտ բարոյականութիւն, որոնք պէտք են ջնջուիլ:
4. Փառաբանեց ուժ և զօրութիւն որպէս մարդկային յաջողութեան միջնորդ:

Վերոյիշեալ պատճառաբանութիւններու հետեւանքով անընտուգութիւնը տեղ գտաւ տարակուսող մտքերու մէջ, և յառաջ եկաւ 20-րդ դարու ոչնչապաշտութիւնն ու անիշխանութիւնը: Երբ մարդ կորսնցնէ Բացարձակին (Աստուծոյ) ըմբռնումը, կը կորսնցնէ **նաեւ ճշմարիտին ու կեղծին, սուտին և ուղիղին իրականութիւնը**: Երբ մարդկային ըմբռնումը հանդէպ ճշմարտութեան **ենթակայական և յարաբերական** է, ուրեմն **ի՞նչ է ճշմարտութիւնը,** ի՞նչ է, ո՞ւր է և ո՞րն է ուղիղն ու սուտը: "Դիւահարի"ն մէջ, Ֆիօտոր Տօսթոեւսկի կը պատճառաբանէ, թէ եթէ չկայ բացարձակ կշիռ և չափ (Աստուած) ուստի միակ տրամաբանական

իմաստը և նպատակը մարդուն՝ անճնասպանութիւն է:

Որպէս Քրիստոնեայ, երբ կը ջառագովենք Բացարձակին կարիքը, նոր սերունդը, կը ջանայ հակադրել մեզ իբր թէ կը պատկանինք ծերակուտական տեսութիւններու, ու կը ջանայ լռեցնել մեզ ըսելով. «Չե՞ս կարդացած Այնշթայնի Յարաբերական տեսութիւնը: Յարաբերականութիւնը բնութեան մէջ՝ հիմնատրեց Այնշթայնը իր հռչակաւոր Յարաբերականութեան "theory"ով: Ուստի յարաբերապաշտ "Relativism" տեսաբանութեամբ, ճշմարտութիւնը յարաբերական է և կրնայ տարբերիլ անհատէ անհատ, դպրոցէ դպրոց, ըստ պարագայի, առանց երբեք ընդունելու առարկայական չափանիշերու գոյութիւնը: Հետեւաբար մարդուն ճանաչողութիւնը՝ ուրեմն, կ՛ըլլայ ենթակայական և յարաբերական:

Պաշտամունքի գլխաւոր նպատակը զԱստուած փառաբանել էր անցեալին, իսկ այսօր, մարդիկ յեղաշրջած են այդ ու տուած նոր իմաստ մը, որ կը կարծուի ըլլալ թէ Աստուծո՛յ նպատակը փառաբանել է մարդը...: Հոգեշինութիւնը և հոգեւորութիւնը այսօր գոյութիւն չունին, որովհետեւ ճշմարտութիւնն ու բարին յարաբերական կը նկատուին:

Նոր սերունդը կը մոռնայ, որ Ա. Այնշթայն ալ **ծերակուտական** մըն էր: Երկրորդ. Ա.Այնշթայն բարոյականութեան (ethics)ի մասին չգրեց իր "Յարաբերականութեան տեսութիւն"ը, այլ՝ ան գրեց բնագիտութեա՛ն (physics)ի՛ մասին: Գիտութիւնը չունի մէկ հատ իսկ յաւիտենական օրէնք: Գիտութիւնը հիմնուած է յարաբերական օրէնքներու վրայ՝ սանդիմէթրին, կրամին և երկվայրկեանին, այսինքն **միջոցին, կշիռին և ժամանակին վրայ**: Ապրանքի բանակութիւնն ու գինը յարաբերական են: Երկիրը մեծ է լուսնի համեմատութեամբ, բայց փոքր է արեգակի համեմատութեամբ: Նիւթը կրնա՛յ ըլլալ յարաբերական, բայց ո՛չ երբեք ճշմարտութիւնը, Բարին և Բացարձակը:

Ինչո՞ւ:

Որովհետեւ մարդկային միտքը անզգալաբար Բացարձակին հետ կը չափէ ամէն բան: Մարդուն մէջ կայ նիւթէ՛ն աւելի զօրեղ խոյանք մը, որ դէպի Բացարձակին ու Կատարեալին կ՛ուղղէ անոր իղձը:

Հեթանոսութեան մէջ՝ փիլիսոփան էր բացարձակը, բանականութեան թելադրութեամբ գծուած ուղին, իսկ Քրիստոնէութեան մէջ բացարձակը **Գերբնական»ը, ԱՍՏՈՒԱԾ Է** հաւատով և սիրով լեցուած: Ա՛յն Գերբնական Ջայնը որ խարխափումիդ և խաւարիդ մէջ՝ կեանքիդ ուղղութիւն կու տայ:

Յիսուս Քրիստոս և Սոկրատէս մեռան ճշմարտութեան համար: Սոկրատէսի համար ո՛չ մէկ տաճար կանգնած են: Սոկրատէս յորդորեց ժողովուրդը, որ ուղղութեամբ խորհին: Քրիստոսի դաստիարակութեան մէջ կայ Գերբնական հորիզոն և տարածք (Աստուած) ներկայէն դէպի ապագան, **իմաստ և յոյս**:

Քանի՞ հոգի նահատակուած է Նիցչեներու, Ռիչարտ Ռուպինսթայներու, Ընէդ Ռընաններու համար, որոնք ուրացած են զԱստուած, ուսուցանելով անաստուածութիւն առանց համոզումի, առանց հիմի, անգէտ ու անպատճառաբանեալ: Մարդ առանց Գերբնականին կը պարպուի, կ՛անջրանայ և **կ՛իմաստազրկուի**:

Նորամոլութեան բայբայող հոսանք մը կայ որ մոլեգնաբար կ՛ուզէ ջնջել և փճացնել ամէն գեղեցկութիւն և սրբութիւն ու փոխարինել զայն հասարականութեամբ մը առանց եկեղեցիի, բարոյականութեամբ մը առանց կրօնքի և մարդը՝ առանց Աստուծոյ: Բարոյագիտութիւնը ուսկից ծագում առած է, ի՞նչ

բնազդներու և ի՞նչ խորհողութեանց արդիւնքն է: Ոչ ոք ձեռնհաս է բարոյագիտութեան պատմականն ընելու: Բարոյագիտութիւնը ուղղակի ճառագայթո՛ւմն է Աստուածութեան:

Ստեղծագործութեան և արարչագործութեան ճանաչումն ու Աստուածայայտնութիւնը անբաժանելի բացայայտութիւններն են նոյն Արարիչ Աստուծոյ: Աստուած ստեղծեց ամէն ինչ, ոչ թէ աւելցնելու համար Իր փառքը, այլ ցոյց տալու ու յարաբերելու համար մարդ արարածին հետ: Իր սէրը **արտայայտելու** համար:

"Խորհուրդ" բառը կը նշանակէ, թէ քրիստոնեայ անհատը յարաբերութեան մէջ կը մտնէ անտեսանելի, անշօշափելի, բայց **զգալի և իմանալի** հոգեկան Ուժերու և Կարողութիւններու հետ: Հաւատացեալը կը մտնէ Քրիստոսի ամենամտերիմ և էական հաղորդակցութեան մէջ և հոն կը մնայ, կ՛ամրանայ կը վայելէ հոգեկան շնորհներ: Խորհուրդով քրիստոնեան կ՛ապրի երջանկութիւնը Աստուծոյ Ներկայութեան: "Խորհուրդ"ը հանդիպումն է Աստուծոյ և մարդու: Քրիստոս է Հեղինակը իւրաքանչիւր խորհուրդին:

Անաստուածները աւելի փաստ և բացատրութիւն կը փընտռեն կամ կը հետապնդեն, քան թէ **յայտնութիւն, ապացոյց և վկայութիւն**: Ես գոհացուցիչ կերպով համոզուած եմ թէ կա՛յ ապացոյց և վկայութիւն Աստուծոյ գոյութեան, սակայն նոյն հարցումին էութեան ու գոյացութեան համար գիտակա՛ն փաստ մը չունիմ: Ինչո՞ւ, որովհետեւ Աստուած գիտական փաստարկութենէ

Գերազանց է, ու Է՛ ԲԱՑԱՐՁԱԿԸ:

Փետրուար 2, 1997
Թորոնթօ

ՆԵՐՔՆԱԳՈՅՆ "ԵՍ"Ը

Ի՞նչ է կամ ո՞վ է իմ "ես"-ս: Ո՞վ եմ ես: Իմ ա՞նձս, անկախ անձնականութի՞ւն մըն է: Մեր "ես"ը մեր ամենամեծ թշնամին է, ու նոյն ատեն մեր բարեկամը և յաջողութեան ելարանը:

Արդի հոգեբանութեան մէջ չափազանց գործածական է "յաջողութիւն", "ես եմ" բառերը որպէս գործօն զօրութիւն:

Օրինակ:

Այն անձը որ չի կրնար ըսել "ես եմ", կը դառնայ վարանոտ ու կը կորսնցնէ կեանքին ընձայած զանազան առիթները և յաջողութիւնները:

"Ես"ը կրնայ կերտե՛լ մարդը, ու նաեւ բանդել ու կործանել ենթական: "Ես"ը ա՛յն զօրութիւնն է, այն ուժն է ու ազդեցութիւնը, որ միայն մարդ արարածի՛ն շնորհուած է ճանչցուած բոլոր արարածներուն մէջ:

Ինչո՞ւ միայն մարդուն շնորհուած է ու ո՛չ ուրիշ արարածներուն: Որովհետեւ միայն մարդ արարածն է որ ստացաւ աստուածակերպար յատկութիւն և նկարագիր: Բոլոր անոնք, որոնք կը մերժե՛ն տիեզերքի աստուածաստեղծ գոյացութիւնը, չունին պատասխանը թէ մարդը ուրկէ՞ ստացած է իր ստեղծագործող անձնատրութիւնը և անհատականութիւնը կամ հանգամանքը: Միթէ մայր հո՞ղը պարգեւած է "ես"ին գիտակցութիւնը կամ ճանաչումը մարդուն: Միթէ հա՛յր ժամանա՞կը տուած է սոյն ինքնութիւնը: Արդեօք բնութե՞ան զօրութիւնները փոխանցած են մարդակերպ էակին իր "ես"ին ինքնագիտակցութիւնը:

Թէ՛ աստուածամերժը ու թէ՛ աստուածահաճոյ հաւատացեալը, երկուքն ալ կը **հաւատան,** որ մարդ արարածը ստացած է և ունի "ես"ի գիտակցութիւն մը, որ զինք կը մղէ դէպի ստեղծագործ բարձունքներու գագաթը և թէ՛ դէպի անդնդախոր յուսահատութիւն և կորուստը մահուան:

Վերոյիշեալ "Ես"ի գիտակցութիւնը մեզի ցոյց կու տայ, թէ "ես"ը հզօր ու գերազանցապէս տիտանական զօրութիւն մըն է, որ կրնայ գործածուիլ թէ՛ բարիի և թէ՛ չարի: "Ես"ը, անձի մը կամքի՛ն ընդմէջէն կրնայ դրակա՛ն կամ ժխտակա՛ն արդիւնք դառնալ: Ուստի, ուրկէ՞ կու գայ, կամ ո՞վ է անոր ակնաղբիւրը:

Աշխարհի մէջ ամէն գրութիւններէն աւելի նուիրական սեպուած ու երկրպագութեան արժանացած գիրքը՝ Աստուածաշունչ Մատեանն է: 200 տարբեր լեզուներու թարգմանուած է Ս. Գիրքը: 1987 էն ի վեր ցարդ 8 միլիոն Աստուածաշունչ հրատարակուած է մինչեւ 1992: Աստուածաշունչը. Նկատելի ազդեցութիւն ունեցած է համաշխարհային մշակոյթի զարգացման վրան: Ի՞նչ կ՛ըսէ արդեօք Աստուածաշունչը "ես"ին նկատմամբ:

Խաշնարած Մովսէս երբ կ՛արածէր իր Յոթոր աներոջ ոչխարներու հօտը, տեսաւ Տիրոջ հրեշտակը կրակի բոցով մորենիին մէջէն ու լսեց Աստուծոյ ձայնը որ զինք կ՛ուղարկէր ետ դէպի Փարաւոն: Մովսէս հարցուց Աստուծոյ թէ որո՞ւն անունովը պիտի երթայ և որո՞ւն պատգամատորը պիտի դառնայ ինք: Աստուած ըսաւ Մովսէսի. «Ես եմ Աստուած ՈՐ ԷՆ: Եւ ասէ, «Այսպէս ասասցես ցորդիսն Իսրայելի, "ՈՐ ԷՆ" առաքեաց զիս առ ձեզ»--Ելից Գ.14:

Աշխարհաբար լեզուով սապէս կը կարդանք.

«Մովսէս ըսաւ Աստուծոյ. "Երբ ես երթամ Իսրայէլի որդիներուն ու ըսեմ անոնց՝ Ձեր հայրերուն Աստ-

ւածը զիս ճեզի ղրկեց՝ և երբ ըսեն ինծի թէ՝ Ի՞նչ է անոր անունը, ի՞նչ ըսեմ անոնց»: Աստուած ըսաւ Մովսէսի. «Ես եմ ՈՐ ԷՆ»: Եւ ըսաւ. "Այսպէս պիտի ըսես Իսրայէլի որդիներուն. Զիս ՈՐ ԷՆ ղրկեց ճեզի»:

Հին Կտակարանին մէջ արձանագրուած "Եհովա" մակդիրը, որ Աստուծոյ յատուկ անունն է, կը նշանակէ **"Ես եմ, որ եմ"**: "Եհովա" անունը կը նշանակէ՝**Աստուած, Տէր, Արարիչ, Հայր, Ամենակալ** եւլէ:

Աստուած Իր Մովսէս մարգարէին միջոցով կը յայտնէ մարդուն, թէ Ի՛նչ է "Ես **եմ**"ը, այսինչն "Որ **Էն**", "Նա որ Է՛, "Նա որ **կայ**": Վերոյիշեալ բացատրութիւններուն համար Առաքելական եկեղեցիներու խորանին վրայ կը տեսնենք գլխագիր **"Է"** տառը:

Աստուած Ի՛նչ դրոշմած է այդ "Է"ն, այդ խորհրդանշական տառը՝ ծածուկ իմաստ թելադրող ու թաքուն ուժ զօրութիւնը մարդ արարածին իսկութեանը մէջ: «Ես»ը մարդ էակին բարոյական նախասիրութիւնն է: "Ես"ականութիւնը առանց Աստուծո՛յ **օժանդակութեան**, յոխորտանք և չարիք է՝.

1. Մարդ կ՛ապրի ո՛չ միայն ինքզինքին համար, այլ ազգին և համայն մարդկութեան համար, ինչպէս մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս:
2. Ամէն մէկ "ես"ականութիւն առանց Բարի՛ին աջակցութեան, բարոյական մահ և անձնասպանութիւն է: "Ես եմ"ի **ժխտակա՛ն** ու մահացու վախճանը, առարկայականօրէն, կը տեսնենք Եսայեայ մարգարէի ԺԴ.12-15 համարներուն մէջ, ուր ան կ՛ըսէ.

«Ով առտուանց ծագող Արուսեակ,
Ինչպէ՞ս երկինքէ իննկար
Ու մինչեւ գետին կործանեցար,
Դուն որ ազգերը նկուն կ՛ընէիր,
Դուն սրտիդ մէջ ըսած էիր
Երկինք ելլ"եմ"
Ու իմ աթոռս Աստուծոյ աստղերէն վեր
բարձրացն"եմ",
Եւ ժողովի լեռը, Հիւսիսի ծովերը բնակ"իմ",
Ամպերու բարձրութիւններուն վրայ ելլ"եմ",
Բարձրելոյն նման"իմ":
Բայց ահա դժոխքը կ՛իջնես, գուբին խորունկ
տեղերը,
Քեզ տեսնողները ծու վրադ պիտի զարմանան:
. . . Դուն գարշելի ընձիւղի մը պէս,
Գուբի քարերուն մէջ իջնող
Սրով խոցուած մեռելներուն հանդերձին պէս,
Ոտքի տակ կոխուած դիակի պէս
Քու գերեզմանէդ դուրս նետուեցար:

Վերոյիշեալ մարգարէական դատապարտութիւնը, որ ցոյց կու տայ Սատանային վախճանը, է՛ նաեւ բոլոր անոնց համար, որոնք "Ես եմ"ը կը գործածեն իրենց անձի՛ն շահուն և իրենց "ես"ին փառասիրութեան համար:

Քրիստոնեան «Ես»ակեդրոնէն դառնալու է դէպի համակեդրո՛ն «ես»ը, այլ խօսքով դէպի "Մեր"ը որ կը ներկայացնէ մեր ցեղը, մեր ազգը և ամբողջ մարդկութիւնը:

Արդի Արեւմտեան հոգեբանութեան մէջ կը ջատագովուի

"I am"-ի "Ես եմ"ի իտէալը՝ ժամանակատրը, ցնդաբանականը, և կեղծը (the counterfeit)ը: Ա՛յս պատճառաւ է, որ բազմաթիւ յաջողած անձեր, որոնք կը կարծուին երջանիկ ըլլալ, անձնասպանութեամբ կը փակեն իրենց "Ես եմ"ին աչքերը: Աշխարհի բազմաթիւ կեսարները, տիտաններ կարծուածները, Նափոլիոններն ու Հիթլերները, որոնք կախարդեցին միլիոնատրներ իրենց "Ես եմ"ներով, ի վերջոյ տապալեցան ու կորան իրենց "ես եմ"ներու երազանքներովը:

Մարդ արարած ինչպէ՞ս կրնայ արժեւորել իր "Ես եմ"ը ու դարձնել զայն դրակա՛ն զօրութեան: Մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս ալ շատ անգամներ ըսած է "Ես Եմ": Կարդանք միասին Իր "Ես Եմ" ները:

Յիսուսի եօթնանկիւն «ես եմ»ները.

1. «Ես եմ կենաց հացը»--Յով. Ջ. 35, 48,41
2. «Ես եմ աշխարհի Լոյսը»-- Ը. 12
3. «Ես եմ ոչխարներու Դուռը»--Ժ. 7
4. «Ես եմ բարի Հովիւը»--Ժ. 11
5. «Ես իսկ եմ Յարութիւն և կեանք--ԺԱ. 25
6. «Ես եմ Ճանապարհը և Ճշմարտութիւնը և Կեանքը» --ԺԴ. 6
7. «Երբ Մարդու Որդին բարձրացնէք, այն ատեն պիտի գիտնաք թէ Ես եմ, և թէ ոչինչ կ՛ընեմ ես ինձմէ, այլ կը խօսիմ այն՝ ինչ որ Հայրս սորվեցուց ինծի»--Յով. Ը. 28:

Յովհաննէս Մկրտիչ, որ կոչուած է մեծագոյն մարգարէն, իր անձին համար կու տայ հետեւեալ վկայութիւնը երբ հրեայ ղեկավարներ Երուսաղէմէն քահանաներ և Ղեւտացիներ ղրկեցին իրեն՝ որպէսզի հարցնեն.

«Ո՞վ ես դուն»: Անիկա առանց վարանելու խոստովանեցաւ և յայտարարեց, ըսելով.

«Ես չեմ» Քրիստոսը: Ես **«անապատին մէջ աղաղակողին ձայնն եմ»:**

Յովհաննէս Մկրտիչ կ՛ըսէ. «Ես չեմ», իսկ Յիսուս Քրիստոս կ՛ըսէ. «Ես եմ»: Ինչո՞ւ Միածին Յիսուս կը համարձակի «Ես եմ» ըսել:

Պատճառը:

Յովհաննէս Մկրտիչ իր հրեղէն ներշնչումով այսպէս արտայայտուած է իր աշակերտներուն, ըսելով.

«Մարդ ինքնիրմէ ոչինչ կրնայ ընել, եթէ իրեն վերէն՝ Աստուծմէ տրուած չէ»:

Յովհաննէս Մկրտիչ կը շարունակէ իր ներշնչումը ու կ՛ըսէ. «Ան որ Աստուծմէ կու գայ՝ բոլորէն գերիվեր է:....Որովհետեւ Աստուած իր հոգին ամբողջապէս անոր տուած է: Հայրը կը սիրէ Որդին և ամէն ինչ անոր յանձնած է»--Յով. Գ.31-34:

Յիսուսի բացատրութիւնը և Իր "Ես եմ"ին իշխանութիւնը.

1. Ան կ՛ըսէ. «Հաստատ գիտցէք, թէ Մարդու Որդին ինքն իրմէ ոչինչ կը կատարէ, այլ կը կատարէ միայն այն՝ ինչ որ կը տեսնէ թէ Հայրը կը կատարէ: Որովհետեւ ինչ որ Հայրը կը գործէ, Որդին ալ նոյնը կը գործէ:
2. Հայրը ոեւէ մէկը չի դատեր, այլ դատելու իշխանութիւնը ամբողջութեամբ յանձնած է Որդիին, որպէսզի բոլորն ալ պատուեն Որդին, ինչպէս որ Հայրը կը պատուեն:

3. Հաստա՛տ գիտցէք, ժամանակ կու գայ և արդէն իսկ եկած է, երբ մեռելները Աստուծոյ Որդիին ձայնը պիտի լսեն և լսողները պիտի ապրին: Ահա կու գայ ժամանակը, երբ բոլոր անոնք որոնք գերեզմաններու մէջ են՝ պիտի լսեն անոր ձայնը և դուրս գան:

4. Ես ինձմէ չեմ կրնար դատել, այլ կը դատեմ այնպէս՝ ինչպէս Հօրմէս կը լսեմ. և ուրեմն իմ դատաստանս արդար է, որովհետեւ կը գործադրեմ ո՛չ թէ իմ կամքս, այլ **կամքը Անոր՝ որ զիս ղրկեց**»--Յով. 5.19-30:

Վերոյիշեալ պատմագրութեան մէջ ամենայատկանշակա՛ն խօսքերը վերջին նախադասութեան մէջ կը գտնուին, ուր Յիսուս կ՛ըսէ.

«Կը գործադրեմ ո՛չ թէ իմ կամքս,
այլ կամքը Անոր՝ որ զիս ղրկեց:

Մարդ արարածը մինչեւ որ իր ստացած աստուածաշնորհ կամքը բոլորովին և ազա՛տօրէն չյանձնէ ու չվստահի Աստուծոյ, իր «Ես եմ" կամքը որքան ալ ուղիղ, արդար և ճշմարիտ երեւնայ, կրնայ վերստին խոտորիլ, սխալիլ և մոլորիլ: Հետեւաբար անստուեր Լոյս Յիսուս կը դաստիարակէ իր աշակերտները Ի՛ր իսկ սուրբ առաքելութեամբ ու կ՛ըսէ.

1. «Ես երկինքէն իջայ՝ ո՛չ թէ իմ կամքս կատարելու, այլ կամքը Անոր՝ որ զիս ղրկեց»--Յով. 2.38:

2. «Ան որ իր հեղինակութեամբ կը խօսի՝ իր անձին համար փառք կը փնտռէ, իսկ ան որ զինք Ղրկողին փառքը կը փնտռէ, ճշմարիտ է և խաբէութիւն չկայ անոր մէջ»--Յով. Է.18:

3. Երբ Մարդու Որդին բարձրացնէք, այն ատեն պիտի գիտնաք թէ Ես Եմ, և թէ ոչինչ կ՛ընեմ ես ինձմէ, այլ կը խօսիմ այն՝ ինչ որ Հայրս սորվեցուց ինծի»--Յով. Ը.28:

4. Ղազարոսի քոյրը Մարթա ըսաւ Յիսուսի. «Հիմա իսկ գիտեմ, թէ ի՛նչ որ Աստուծմէ խնդրես՝ Աստուած քեզի պիտի տայ»:

Աստուածայայտնիչ Վարդապետ Յիսուս ըսաւ.
«Ե՛ս եմ յարութիւնը և կեանքը: Ան որ ինծի
կը հաւատայ, թէպէտեւ մեռնի՝ պիտի ապրի»--Յով. ԺԱ.25:

Արդի մարդը խելայեղօրէն կը վազէ իր «ես»ին գոհացում տալու: Իսկ հաւատացեալ մարդը իր առօրեայ «ես»էն՝ իր կաւի պատեանէն պարտի դուրս ելլել և դառնալ իր Տուիչին՝ Աստուծոյ: «Ես»ի և փառամոլութեան հակադրութիւնը՝ հաւատի՛ աշխարհն է, գաղափարականի և բարոյակա՛ն գեղեցկութեան աշխարհը: Մեր եսը մեր ամենամեծ թշնամին է եթէ զայն Աստուծոյ սպասաւորութեան չնուիրենք: «Ես»ին կեղեւը ճաթեցնելով դուրս պէտք է խոյանայ հոգին ու նուիրէ զայն Աստուծոյ:

Մարդ երբ նուիրէ իր "Ես եմ"ը Աստուծոյ, այն ատեն ան կը դառնայ աշակերտը Յիսուս Քրիստոսի: Յիսուս Իր աշակերտներուն ըսաւ.

«Եթէ մէկը ուզէ ինծի հետեւիլ՝ թող ուրանայ իր անձը (ես եմ)ը, **առնէ իր խաչը և ետեւէս գայ: Որովհետեւ ո՛վ որ ուզէ իր կեանքը փրկել՝ պիտի կորսնցնէ զայն, և ո՛վ որ ինծի համար կորսնցնէ իր կեանքը՝ պիտի գտնէ զայն»**--Մատթ. ԺՋ.24-25:

Անձը ուրանալ խամաճիկ ըլլալ չի նշանակեր, այլ իրմէ աւելի բարձր, զօրաւոր և սիրո՛ղ Հոգիի մը ազդեցութեան և առաջնորդութեան ենթակայ ըլլալ կը նշանակէ: Մեր Տէրը Յիսուս Իր երկնային փառքը, Իր արժանապատուութիւնը և "Ես"ը մարդոց

փրկութեան նուիրելով եկաւ մարդաշխարհ: Սակայն այս բոլոր անձնուրացութեան մէջ Ան ուրիշին ձեռքին մէջ խաղալիկ չեղաւ, որովհետեւ Ան կ՛ըսէ.

1. **«Ես առանձինն չեմ, այլ իմ հետս է նաեւ զիս ղրկող Հայրը»:**
2. **«Ես եմ իմ մասիս վկայողը, և Հայրը որ զիս ղրկեց՝ Ան ալ կը վկայէ իմ մասիս»:**
3. **«Դուք ո՛չ զիս կը ճանչնաք, ո՛չ ալ Հայրս: Որովհետեւ եթէ Զիս ճանչնայիք՝ Հայրս ալ ճանչցած պիտի ըլլայիք:»**--Յով. Ը.19:
4. **«Ոչինչ կ՛ընեմ ես ինձմէ, այլ կը խօսիմ այն՝ ինչ որ Հայրս սորվեցուց ինծի: Եւ ան որ զիս ղրկեց՝ ինծի հետ միասին է: Անիկա զիս առանձին չձգեց, որովհետեւ միշտ կը կատարեմ այն՝ ինչ որ հաճելի է իրեն»**--Յով. Ը.28:

Օրինակ.-

Ինչո՞ւ համար երաժշտութեան ուսանող մը, վարպետ երաժշտագէտի մը կը յանձնէ իր "ես եմ"ը: Աշակերտ մը կը խոնարհի ու կը հնազանդի: Որպէսզի ինքն ալ դառնայ հոչակաւոր դաշնակահար: Աշակերտ մը, ուսանող մը իր "ես"ը ծառայութեան նուիրելէ՛ն յետոյ կը գտնէ իր անձնաւորութիւնը և մեծութիւնը: Խրիմեան կաթողիկոս՝ իր "հայրիկ" անունը կաշառակերութեամբ չստացաւ, այլ իր անձը, իր "ես"ը ազգին համար զոհելով ու ծառայելով անոր: "Ես"ասիրութեամբ մարդ կը մեկուսանայ ընկերութենէն և կ՛անջատուի Աստուծմէ: "Ես"ասիրութեան դրօշին տակ մարդ արարած փոխանակ բարձրանալու և աստուածանալու, կը թաւալի դէպի վատութիւն ու դէպի կորուստ:

Աստուծմէ անջատուած ճշմարիտ կեանք (անձնաճանաչում) չկայ: Կարդանք Յիսուս Քրիստոսի խօսքերը.

1. «Ես եմ ճշմարիտ որթատունկը, և Հայրս մշակն է»:
2. «Ինծի միացած մնացէք և ես ձեզի միացած պիտի մնամ: Ինչպէս որ ճիւղը ինքզինքէն առանձին պտուղ չի տար՝ եթէ որթատունկին միացած չըլլայ, նոյնպէս ալ դուք չէք կրնար պտուղ տալ՝ եթէ ինծի միացած չ՛ըլլաք»: «Որովհետեւ առանց ինծի դուք ոչինչ կրնաք ընել»:
3. «Եթէ ինծի միացած մնաք և խօսքերս ձեր մէջ մնան, խնդրեցէք Աստուծմէ ինչ որ ուզէք և պիտի տայ ձեզի»:
4. Մնացէ՛ք իմ սիրոյս մէջ (ձեր "ես"ը յանձնեցէք Իմ զօրութեանս): Եթէ գործադրէք իմ պատուիրանները իմ սիրոյս մէջ մնացած պիտի ըլլաք»:

Մարդկային "ներքնագոյն Ես"ը ըմբռնելու միակ միջոցը հասկնալ է Յիսուս Քրիստոսի աղօթքին յետագայ **խորհուրդ խորին** խօսքերը.

«Կ՛աղօթեմ որ անոնք բոլորն ալ մէկ ըլլան, ինչպէս որ դուն, ո՛վ Հայր, իմ մէջս ես և ես քու մէջդ, այնպէս ալ անոնք մեր մէջ ըլլան, որպէսզի աշխարհը հաւատայ, որ դուն ղրկեցիր զիս: Այն փառքը որ ինծի տուիր՝ իրենց տուի, որպէսզի մէկ ըլլան, ինչպէս որ ես և դուն մէկ ենք: Ես անոնց մէջ ըլլամ և դուն՝ իմ մէջս, այնպէս որ անոնք կատարեալ կերպով մէկ ըլլան, որպէսզի աշխարհը գիտնայ թէ դուն ղրկեցիր զիս և թէ սիրեցիր զանոնք, ինչպէս որ դուն զիս սիրեցիր»--Յով. ԺԷ.21-23:

Յունուար 7, 1997,
Թորոնթօ

ԱՆԱՌԱԿ ՈՐԴԻՆ

Ղուկ. ԺԵ. 11-32

Նկարագեղ պատկեր մը աւելի կը խօսի քան թէ գիրքի մը բոլոր պարունակութիւնը: Յիսուս՝ մարդկային ըմբռնումի մէջ զԱստուած մարդացնելու ինքնայատուկ և անկապտելի զօրութիւնը ունի: Ան ոչ միայն կը պատմէ, այլ կը նկարէ և կ՛առարկայացնէ Իր պատմուածքները:

«Անառակ»ին առակը, ոչ միայն կը հետաքրքրէ մանուկներն ու պատանիները, այլ կը յուզէ նաեւ չափահասները: Ոգեկան ներհայեցողութեամբ կը ներթափանցէ խորհուրդներու ընդերքը ու մարդը կը փոխակերպէ դէպի բարին: «Անառակ»ը պատմագրութիւնն է ամէն մի մեղաւոր մարդու, որ տեսնելով և ճանչնալով իր անկումը, կը զղջայ և կ՛ապաշխարէ: Կը դառնայ և կը վերադառնայ դէպի այն Ծոցը ուր մտայղացուած և որոշուած էր ըլլալ ժառանգորդը աստուածային յատկանիշերու և առաքինութիւններու:

«Անառակ Որդի»ին առակը ընթերցողներ, ընդհանրապէս, կը տեսնեն հօր մը անհնազանդ զաւակը որ իր ցոփակեաց կենցաղավարութեան պատճառաւ կը գտնէ իր արդար **պատիժը**՝ դառնալով սովահար խոզարած մը:

Մեր Տէրը՝ Յիսուս Քրիստոս սոյն խորհրդանշական տրամով, ջանաց գեղանկարել **Հայր Աստուծոյ Սէրը,** քան թէ մեղաւոր խոզարածը:

Ինչո՞ւ:

Որովհետեւ, նախորդ և յետագայ առակներուն մէջ, Յիսուս կը բարոզէ **Բարի Հովիւին** մասին և դրամը կորսնցնող **կնոջը** մասին: Խիստ հետաքրքրաշարժ է տեսնել թէ Յիսուս, մեր դատաստանական չափանիշով, չի՛ մօտենար մեղաւորներուն:

1. Դիտենք Յիսուսի և Փարիսեցիի մը մօտեցումը հանրային կնոջ մը նկատմամբ, երբ Մագդաղենացին կը լուայ Յիսուսի ոտքերը իր արցունքներով ու կ՛օծէ զանոնք անուշահոտութեամբ:
2. Սամարացի կնոջ մը և Յիսուսի հանդիպումը Յակոբ Նահապետի ջրհորին եզերքը: Յիսուս կը խօսակցի Սամարուհիին հետ շատ բնական կերպով, մինչ աշակերտները կը խռովին:
3. Յիսուս կը բարոզէ սրահի մը մէջ, երբ հանի մը բարեկամներ կը բակեն առաստաղը և Յիսուսի առջին կ՛իջեցնեն իրենց անդամալոյծ ընկերը: Մարդասէր Յիսուս սոյն անդամալոյծը կը կոչէ «Որդեակ» և ոչ «մեղաւոր»:
4. Յիսուս կ՛ընտրէ երկու մաքսաւորներ և կը մասնակցի անոնց (Զաքէոսի և Մատթէոսի) խնճոյքին: Առանց զանոնք մեղաւոր կամ վաշխառու համարելու:

Յիսուս Քրիստոսի կծու սաստը, սովորաբար ուղղուած կ՛ըլլայ բարեպաշտներու, հոգեւորականներու և կեղծաւորներու: Մատթէոս Առաքեալի Աւետարանին 23-րդ գլուխը կը պոռթկայ Գալիլեացի Մարգարէին «Վա՛յ»երով, «իժերու ծնունդ»ներով, ու «ծեփուած գերեզման»ներ որակումներով: Կեանքի բոլոր ոլորտները թափանցող Յիսուս, մագնիսական ճգողականութեամբ կը մօտենայ մեղաւորներուն: Որովհետեւ իսկական մեղաւոր մը՝ ի վաղու՛ց խղճահար է իր յանձանքներուն համար: Իսկ կեղծաւոր բարեպաշտին սիրտը **քարացած** է ու պէտք ունի **հոգեպէս հարուածուելու:** Որքա՜ն քնքուշօրէն Յիսուս կը խօսի Իր հովի խաչեալ աւազակին հետ և կը յուսադրէ զայն որպէս ուխտաւոր մը դէպի Դրախտ:

Վերադառնանք «Անառակ»ին առակը կոչուած աստուածայայտնութեան: Բարութեան մարմնացեալ Անհատականութիւնը, Իր լուսեղէն Ջեռբերով կը գեղանկարէ Երկնաւոր Հայրը: Հոն կը տեսնենք Աստուած, որ շնորհաբաշխ է: Իր ստացուածքը կը բաժնէ անաչառօրէն թէ՛ տան հնազանդ որդւոյն և թէ անառակին, հոգ չէ որ ան պիտի մսխէ պապենական դարաւոր ժառանգութիւնը: Աստուած այս առակին մէջ, կը պատկերացուի որպէս տագնապող Հոգի որ անտրտունջ հեծութեամբ ընդառաջ կ՛երթայ Իր անառակ որդւոյն առաջարկին:

Հայր մը՝ իր զաւկին ի՛ր նկարագիրը չի՛ կրնար փոխանցել, այլ միայն մարմնակա՛ն իր նմանութիւնը և կերպարը կու տայ: Հոգեկան և իմացական դրոշմը, զաւակ մը ի՛նք միայն կրնայ կերտել իր մէջ, եթէ փափաքի: Այս դժուար և կնճռոտ հարցին պատճառաւ է որ ցաւատանջ աշխարհ մը գոյութիւն ունի տիեզերքի մէջ, **ուր Աստուծոյ երեսը կը խնդայ, բայց Սիրտը կու լայ:** Ինչպէս անառակին հայրը թէպէտ նախատեսեց «սովահար խոզարած որդին» բայց ակամա՛յ բաժնեց իր ստացուածքը: Որովհետեւ իր սիրած փոքրիկ տղուն սիրտը՝ ի վաղուց մեկնած էր օտար երկիր: Միայն անոր մարմինն էր, որ կմախկաթայլ կը տատանէր տան մէջ:

Աստուած բռնաւէր մը չէ՛ որ մեզ պարտադրէ Իր իով պահել: Մարդ-արարած ի՛նքը հեռանալով իր Ստեղծիչէն պիտի կորսնցնէ իր ապրելու իրաւունքը: Մարդ մերժելո՛վ յաւերժական կեանքը, ի՛ր իսկ կամեցողութեամբ պիտի կորսուի անյայտութեան մէջ:

Մարդ-արարածը ինքնախաբէութեամբ երբ հեռանայ Աստուծմէ և մոլորի, դեռ կը շարունակէ իր մէջ մնալ շողարձակ կայծ մը, որ մարդը կը զանազանէ անասունէ: Այդ կայծը «խորհի՛լ»ն է և «մտածե՛լ»ն է, Աստուծոյ շնորհած «ինքնութեան»:

Սրբազան Աւետարանագիրը կ՛ըսէ,
«Եւ եկեալ ի միտս իւր՝ ասէ»:
«Այն ատեն ինքզինքին գալով՝ ըսաւ»:

Մարդ ինչպէ՞ս ինքզինքին կու գայ: Միթէ մարդ կրնա՞յ ինքզինքէն հեռանալ: Մարդուս «ինքնութիւն»ը այն աստուածային կայծն է, որ «անձնականութիւն» կը կոչենք: Երբ մարդու մը անձնականութիւնը կորսուի, գրաստի կը վերածուի ան: Կարգ մը մարդիկ բռնութեան և հալածանքի ներքեւ, կը կորսնցնեն իրենց անձնականութիւնն ու ինքնութիւնը, և ոմանք ալ ցոփութեան և զեխութեան մէջ:

«Խորհիլ»ը, մարդը կ՛աստուածացնէ, որովհետեւ միայն որոնումով և խորհրդազգաց մտածումներով մարդ Աստուծոյ հետ կը յարաբերի: Սատանային առաջին գործը կ՛ըլլայ, մարդը այնքա՛ն զբաղ պահել, որ ժամանակ չ՛ունենայ խորհելու և «ինքզինքին գալու»: 20-րդ դարու մեծագոյն սովը՝ **մտածելու և խորհելու** չգոյութիւնն է: Մարդիկ, մանաւանդ Արեւմուտքի մարդիկը, այնքա՛ն զբաղ են որ ժամանակ չ՛ունին խորհելու:

Գրաբար թարգմանութեան հրաշալիութիւնը կը տեսնենք «Եւ եկեալ ի միտս իւր՝ ասէ» համարին մէջ: Ո՞ւր էր այս «անառակին» միտը: Անառակին միտը կալանաւորը եղած էր Սատանային: Մարմնական ցաւն ու կսկիծը, որ յաճախ ժխտական երեւոյթներ կը կարծուին ըլլալ, երբեմն կ՛ունենան նաեւ իրենց բարի արդիւնքները: Անօթութիւնն ու նուաստացուցիչ զգացումը Անառակը արթնցուցին տեսնելու իր իսկական և թշուառ վիճակը:

Սատանային մեծագոյն վախը և պարտութիւնը կը սկսի, երբ մարդ **խորհիլ և մտածել** կը սկսի:

Շատեր հարցում ըրած են, թէ Աստուած ի՞նչ կ՛ընէ: Աստուած **կը սպասէ:** Ան ակնկալութեամբ և յոյսո՛վ կը սպասէ դարձը Իր բոլոր զաւակներուն, որովհետեւ իւրաքանչիւր անձ դրոշմուած է Աստուծոյ կերպարով: Թէեւ մենք զիրար կը զատորոշենք ազգայնապէս, դաւանանքով և կրօնքով, սակայն Աստուծոյ համար բոլորս ալ Իր դրոշմատր զաւակներն ենք:

«Եւ մինչ տակաւին հեռու էր՝ հայրը տեսաւ զայն ու գթաց, ելաւ և վազեց անոր ընդառաջ, վիզին փաթթուեցաւ և համբուրեց զայն»:

Ի՜նչ հարազատ և անխարդախ բացատրութիւն Երկնաւոր Հայր Աստուծոյ: Անկարելի է որ կաւաշէն և հողածին մարդ էակ կարենայ թարգմանն ըլլալ այսպիսի ճաճանչագեղ աստուածային Սիրոյ: Սոյն առակին պատմութիւնը, նաեւ ապացոյց է Յիսուսի Աստուած Որդիութեան:

Կրօնական պատմագիտութեան մէջ ո՞ր մարգարէն կամ ո՞ր իմաստասէր հանճարեղ բանաստեղծը կարողացած է յայտնաբերել վերոյիշեալ գերհզօր սիրո՛յ Աստուածը:

Ո՛չ մէկ կրօն, ու ո՛չ ուրիշ հաւատ:

Գիտնականներ միլիոնաւոր լոյսի տարիներու հեռաւորութեան մէջէն կը դիտեն անջրպետի հեռաւոր աստղերը: Աստուած ալ, որ Տէրն է ժամանակին, յոյսով կը սպասէ իւ և իմ վերադարձին: Աստուած դառաստանի չի իաջփր մեղաւորը կամ Ջինի ուրացողը: Ի՜նի կը վազէ դէպի վերադարձող մեղաւորին: Մեղաւորի մը վերադարձը, ինչնի՛ն խոստովանանի և ապաշխարութիւն է: Աստուած Ի՜նի կ՛երթայ դիմաւորելու կորուսեալ մեղաւորը: Ան մեղաւոր խոզարածին պատուտած ցնցոտին չի տեսնէր և ոչ ալ կը զգայ կամ նկատի կ՛առնէ թշուառականին գարշահոտութիւնը: Անոր աչքը սեւեռած է այն անձի՛ն որ կը կրէ Իր կերպարը և որուն սրտին իւրաքանչիւր տրոփը կը ձայնէ Իր Անունը:

Աստուած չի՛ վարանիր փաթթուելու վիզը կեղտոտ և գարշահոտ խոզարածի մը չ՛աղտոտելու համար Իր բեհեզեայ զգեստաւորումը: Որովհետեւ աստուածային Սրբութիւնը չ՛աղարտուիր, այլ կը սրբացնէ և կը նուիրագործէ ի՛նչ բանի որ հպի:

Աստուածային բարի կամեցողութիւնը երբ Յիսուսի կենդանի խօսքով կոյրին տեսութիւն կու տայ, բորոտը կը մաքրէ, դիւահարը կ՛ազատագրէ և մեռեալները կը վերապրեցնէ, որքա՜ն աւելի փրկարար հոգեփոխութիւն (Վերստին ծնունդ) պիտի չներգործէ զղջացող և ապաշխարող մեղաւորի կեանքին մէջ, ըլլայ այդ՝ մաքսաւոր Զաքէոս մը, հոգեկան արկածեալ հանրակին մը, ուրացող Պետրոս մը կամ թերահաւատ Թովմաս մը:

«Եւ համբուրեց զայն»: Ինչպէս նկար մը ամբողջ գիրք մը կը պատկերացնէ, նոյնպէս «համբոյր մը», երկու շրթներու հպումը, նշանակ է հաշտութեան, փոխադարձ սիրոյ և միաբանութեան:

Յոյսով ակնկառոյց հօր մը համար, «անառակ»ին տուն վերադարձը՝ անսպառ սիրոյ ծննդագործ երկունքի մը յաղթանակն էր: Կարգ մը անձեր, կը թաղեն իրենց վիշտն ու բարոյալքումը՝ պարի՛, խնճոյքի և խմիչքներու մռայլ ուրախութեանը մէջ: Սակայն Յիսուսի յայտնաբերած Հայրը՝ կը սարբէ խնճոյք, պար և ուրախութիւն որպէս սիրո՛յ անպարտելիութեան հերոսական հաւաստիքը:

Անառակին հօրը յայտնաբերած բազումողորմ սէրը հանդէպ իր զաւկին, մարդկութիւնը բայլ մը եւս մօտեցուցած է Աստուծոյ, ոչ միայն հաւատալու և հնազանդելու, այլ՝ **սիրելո՛ւ** և վստահելու Աստուծոյ գթասրտութեան և ողորմածութեան:

Անառակ խոզարածին տուն վերադառնալու միա՛կ գրաւականը՝ իր հօր անվերապահ և անսակարկ **սիրոյ ոգին** էր: Սիրոյ այս անսասա՛ն հաւատքին վրայ հիմնուած է Քրիստոսաջունչ մեր հաւատքն ու անդենականի երաշխիքը:

Ապրի՛ այս կենսանորոգ և Յիսուսաբոյր հաւատքը և գիտակցութիւն ներշնչէ մեր կրօնին և հաւատքին:

Մայիս 20, 1990
Թորոնթօ

Օրհնութի՛նդ, Հայր, փշրած եմ կուռքս անհանճար՝
Որ զիս խափեց չարաչար.
Ա՛լ չեմ մօտիր ես երբեք.
Որ զիս լըճեց սովաբեկ:

Օրհնութի՛նդ Հայր, ըզգըլխանքիս անդունդին
Ձափած եմ խորքը մըթին.
Ա՛լ կը սոսկամ այն վայելքէն՝ որ կիրքի
Ամպրոպներով կը մրրկի:

Օրհնութի՛նդ, Հայր, բոցը մարած է հրայրքիս՝
Որ մոխրակոյտ մ՛ըրաւ զիս.
Ա՛լ գիրկէդ զատ տեղ մը չ՛ունիմ ապահով՝
Ուր թաղուիմ պինդ գորովով:

Օրհնութի՛ւնդ, Հայր խոզի լպիրշ աղտերէն
Ա՛լ սըրբուած է հոգիս,
Վարձկանդ ըլլամ ըզքեզ պաշտեմ, Դու նորէն
Իբրեւ Աստուած օրհնէ՛ զիս:

--Եղիշէ Եպս. Դուրեան
(Հովուական Սրինգ)

“ՍՏԵՂԾ ՏԷՐ ԱՍՏՈՒԱԾ ՋՄԱՐԴՆ ՀՈՂ ՅԵՐԿՐԷ”

Աստուած ինչո՞ւ համար, մարդ էակը, հողէ՛ ստեղծեց:

Մարդ էակի հողաշինումը չի ստորադասեր զայն: Հողը ո՛չ նուաստացուցիչ է և ո՛չ ալ ստորնացուցիչ: Տիեզերքի մէջ **միայն** հո՛ղն է, որ ճանչցուած է իր բերրիութեամբ և արգաւանդութեամբ:

Ի՞նչ կրնան արտադրել ոսկիի կամ արծաթի փոշիները: Միթէ ցորենի հատիկները ադամանդի՞, յակինթի՞ կամ կարմիր շափիւղայի՞ մէջ կը ցանեն: Ո՛չ: Արժէքաւոր կարծուած այդ փոշիներուն մէջ, կենսալիր հիւնտերը կ՛որդնոտին...: Այդ բոլորէն շատ աւելի արժէքաւոր է այն հողը, որ մեր ոտքերով կը կոխկռտենք և որուն մէջ մեր աւելցուքները կը թափենք:

Խոնարհ և համեստ հո՛ղն է, որ կը կերակրէ համայն մարդկութիւնը և կենդանական աշխարհը: Հո՛ղն է որ կը պարգեւէ ատաղձն ու նախանիւթը կառուցանելու մեր շէնշող օճախները և գեղարուեստատեսիլ բանդակագործութիւնները: հողի շնորհիւ մարդ կը դառնայ աշխատաւէր և արուեստագէտ: Հողը նիւթական բարիքներու անսպառ շտեմարանն է, եթէ մարդ չ՛ապականէ զայն իր «յառաջադիմութիւն» կարծուած ժանտասպան (pesticide) տարրերով:

Մոռնալու չէ երբեք, որ թէպէտ Աստուած՝ Ի՛նք ստեղծեց կենդանական աշխարհը (ձուկերը, բոյսերը և կենդանիները) սակայն զանոնք արտադրող (թանձրացեալի կերպաւորող) նախանիւթ տարրը՝ մայր **Հո՛ղը** եղաւ: Ինչպէս կը կարդանք Ծննդոցի մէջ.

1. «Աստուած ըսաւ. **Ջուրերը** կենդանութեան շունչ ունեցող շատ սողուններ հանեն»--Ա.20:

2. «Եւ ըսաւ Աստուած, **Երկիր** թող հանէ շնչաւոր կենդանի՝ իր տեսակին պէս, անասուններ, սողուններ ու երկրի գազաններ՝ իրենց տեսակին պէս. և այնպէս եղաւ»--Ա.24:

Տէր Աստուած մարդ էակը ստեղծեց տիեզերքի լաւագոյն և ամենաբեղուն նախանիւթէն՝ **հողէն**: Եթէ պատահի, որ երկրի հողը փճանայ կամ ապականի, կեանքը այնպէս ինչպէս ճանչցած ենք կ՛անյայտանայ:

Մարդ արարած հողէ կը բաղկանայ (հող էիր դուն, ու հողի պիտի դառնաս--Ծննդոց Գ.19): Բայց մարդը նիւթէ աւելի բան մը եւս ունի իր մէջ: Նիւթէն Գերազանցապէս յաւելեալ մասը մարդ էակին մէջ, անոր աստուածակերպար յատկանիշերն են՝ ինքնորոշումի ազատ կամքը, իմացական և գաղափարական մտատեսութիւնը, բարոյականի զգայականութիւնը և զգայնիկ հոգին, որ ջերմ աղերս ունին հաւատքի և խորհրդաբանութեան թափանցելու խիզախ խորացումին հետ:

Մարդ էակի հողակերտումը կամ կաւակերտ կառուցուածքը զինք բնաւ ստորադաս կամ անարգ չի դարձներ, այլ ցոյց կու տայ մարդ արարածին **անաւարտութիւնը** միայն: Աստուածային կերպարը նկատելու չենք միականի ակնոցով, այլ՝ ամբողջական և լիակատար հանգամանքով:

Օրինակ.

Ծնողներ կը ծննդագործեն զաւակներ, որոնք նմանութիւնը ունին իրենց ծնողացը: Խարտեաշ կամ սեւ մազերով, կա-

պոյտ կամ սրճագոյն աչքերով, երկայն կամ չափաւոր հասակով։

Մնողք մը կը կրթէ, կը դաստիարակէ և կը վարժեցնէ իր զաւակը հաւատքի, բարոյականի և հոգեկան սպառազինութեան արժէքներով, սակայն չի կրնար **պարտադրել**, որ իր զաւակը դառնայ հաւատացեալ, առաքինի և աշխատասէր։ Մնողք մը **ի՛նք** չի՛ կրնար կարդալով բազմաթիւ գիրքեր, իր զաւակը մտաւորական դարձնել։ Նոյնպէս ալ, զաւակ մը **ի՛նք** պէտք է ուսանի, սիրէ և ընտրէ բարին և մերժէ չարը։

Մարդ արարածին շնորհուած աստուածակերպարին միւս երեսակը՝ մարդ էակին **պարտաւորութիւններն** են։ Այս կէտին մէ՛ջ մարդ **անաւարտ** ստեղծուած է։ Եթէ մեր Արարիչ Տէրը մեզ ստեղծէր որպէս նախագծուած (programmed) էակներ, մենք պիտի կորսնցնէինք մեր **ազատ** կամքը։

Օրինակ.

Մարդ արարածէն զատ բոլոր ստեղծուածները (անասունները) նախագծուած են։ Կովը կաթ արտադրող մեքենայ է։ Մեղուն մասնագէտ է մեղր շինելու։ Թռչունները առանց դաստիարակուելու կը կառուցեն իրենց բոյները յար և նման նախապատմական դարերու։ Սագի ճուտը, անմիջապէս որ կոտրէ հաւկիթը, կը ցատկէ ջուրը, իսկ հաւին ճուտը չի լողար, նոյնիսկ եթէ ստիպէս զայն։

Ճանչցուած տիեզերքի մէջ, մի միայն մարդ էակն է, որ փոխած է իր միջավայրը, ապրելակերպը և մտածելաձեւը։ Քարայրէն դուրս ելած է ան և շինած իր հիւղակը և ապա զայն վերածած է պալատանման բնակարանի։ Հնարած է հեռաձայնի սպասարկութիւնը, համակարգիչի և հեռուստատեսիլի կազմածները։ Վայրի անասունները, որոնք ապրած են մարդ էակներու ստեղծագործումէն շատ առաջ, տակաւին կը շարունակեն ապրիլ խոռոջներու կամ ծառերու ճիւղերուն վրայ։

Կենդանիները, նախապատմական շրջաններէ ի վեր, կ՛ապրին միայն ուտելու և սերնդագործելու համար, իսկ մարդ էակը՝ կեանքը մտածումի կը փոխէ և մտածումը ապրումի։ Մարդկութեան պատմութիւնը՝ հոգեկան ապրումներու, գեղարուեստական ըմբռնումներու և հոգեկան վայելքներու արձանագրութիւններ են սկսեալ վաղ անցեալէն, որ կը շարունակէ մինչեւ մեր օրերը։ Սպանիոյ բարայրներու պեղումները յայտնաբերած են նախամարդու գծագրութիւնները, ինչպէս Կրէտէի Մինիուան քաղաքակրթութեան ցոյց տուած արուեստի բանդակները, Աթենքի գլխաւոր կառոյց Պարտենոնը, որուն բանդակագործական յարդարանքը ստեղծած են Ֆիտիոսի արուեստագէտներու խմբակը։

Մարդ՝ իր աստուածակերպար շնորհիւով, ո՛չ միայն փոխակերպած է իր շրջապատը, այլ նաեւ ի՛ր իմացական ու հոգեմտաւոր ներաշխարհը։

Ինչպէս առեւանգուած պատանի մը կը փնտռէ զինք ծննդագործող հայրն ու մայրը, նոյնպէս մարդ արարած, կրօնական խորհրդաբանութեամբ, աղօթիով ու զոհասեղաններով հետազօտած է իր Արարիչը։ Հոգ չէ, որ սխալ տեղերու մէջ և անճիշտ միջոցներով որոնած ըլլայ ան, սակայն շարունակ ջանացած է գտնել այն Արարիչը, որուն ջերմապէս հաւատացած է։

Ս.Գրիգոր Նարեկացին երբ կը գրէ. **«Կաւակերտ շինւածիս բոլոր տկարութիւնները...երկրածին մարմին...անլոյս և մարած ճրագարան»**, ան նկարագրած կ՛ըլլայ մարդու ակամայ մղումները և մեղանչումները։

Պօղոս առաքեալ՝ իր աստուածաբանական գրութիւններուն

մէջ, մարդկային հողաշինուածքը և մարմնի մղումները կը նոյնացնէ ըսելով.

ա. «Գիտեմ թէ ոչ մէկ բարի բան կը բնակի իմ մէջս, այսինքն իմ մարմնիս մէջ, քանի որ կամեցողութիւնը կայ իմ մէջս, իսկ բարին կատարելը՝ ոչ. որովհետեւ ոչ թէ կ՛ընեմ բարին զոր կ՛ուզեմ, այլ կ՛ընեմ չարը զոր չեմ ուզեր»..Հռոմ. Է.18:

բ. «Ո՞վ պիտի փրկէ զիս այս մարմինէն, որ մահինն է» --Հռոմ. Է.24:

գ. «Առաջին մարդը՝ երկրէն, հողեղէն, իսկ երկրորդ մարդը՝ Տէրը՝ երկինքէն: Ինչպէս որ հողեղէնն է, այնպէս ալ այս հողեղէններն են, և ինչպէս որ երկնաւորն է, այնպէս ալ երկնաւորներն են: Եւ ինչպէս որ հողեղէնին պատկերը առինք, այնպէս ալ պիտի առնենք երկնաւորին պատկերը»--Ա. Կորնթ. ԺԵ.47-49:

Պօղոս առաքեալ, հողեղէնն ու մարմնեղէնը իրարու կցելով, կը ջանայ բացատրել անոնց անդիմադրելի մղումները և անզուսպ զգացումները: Առաքեալը չի ստորնացներ հողաշէն մարմինը ինչպէս ուրիշ առթիւ կ՛ըսէ.

«Չէ՞ք գիտեր թէ տաճար էք Աստուծոյ, և Աստուծոյ Հոգին կը բնակի ձեր մէջ»--Ա.Կորնթ. Գ.16:

Անշուշտ ակամայ հարցում մը կուգայ մեր միտքը թէ այս անզուսպ և անդիմադրելի ցանկութիւնները և մարմնի մղումները ուրկէ՞ կու գան: Անոնք կու գան նախանիւթ մայր հողէն: Ճաճանչատեսիլ երկրագունտ աշխարհը, իր կենդանիներու և անտառներու բուսական կեանքի գոյատեւումը ապահովելու համար, անոնց փոխանցած է անձնակեդրոն և բնածին **"եսականութիւն"** և **"եսամոլութիւն"**:

Կենդանիները կը մտածեն **միայն** իրե՛նք զիրենք ապրեցնել: Բուսական աշխարհին մէջ ալ պայքարը նոյնն է: Ժամանակ մը անհոգ եղէք խնամելու ձեր պարտէզը ու պիտի տեսնէք, որ անբաղձալի բոյսերը գրաւած են բոլոր դաշտը և կը ջանան տիրապետել բուրումնաւէտ ծաղիկներու տարածքն ալ:

Մեր Տիրոջ Մարդեղութիւնը (և **Բանը մարմին եղաւ**)-ը շօշափելի ապացոյցը դարձաւ, թէ մարդ ունի զօրութիւնը յաղթահարելու իր անզուսպ մղումները, որոնք ցարդ սանձարձակ կ՛իջխէին հողակերտ մարմնին վրայ:

Պօղոս առաքեալ վերադառնալով հողաշէն մարմնի վսեմութեան և անոր կարելիութեանը, կը գրէ Հռոմայեցւոց նամակին մէջ ըսելով.

> «Կ՛աղաչեմ ձեզի, եղբայրնե՛ր գթութեամբն Աստուծոյ, որ պատրաստէք ձեր մարմինները իբրեւ պատարագ կենդանի, սուրբ և աստուածահաճոյ, այ՛դ է ձեր բանաւոր պաշտամունքը»--ԺԲ.1:

Թէեւ կը գանգատինք և կը դժգոհինք ներկայ բաղաքակրթութեան և անոր ամօթալի անպատկառութեան համար, սակայն 20-րդ դարը, մարդկութեան ապրելակերպի **ոսկեդա՛րն** է եթէ ճըշմարտապէս և իրաւա՛մբ բաղդատենք զայն անցեալի անապահով, վայրագ և արիւնարբու բռնատէրերու վարչակարգերուն հետ:

Մարդ՝ իր հողակերտ շինուածքին բոլոր տկարութիւններովն ու երկրածին իղձերով հանդերձ, ան իր մէջ բան մը ունի՝ որ աւելի՛ է բան արիւնը, ոսկորը և ջիղը: Մարդը՝ անջրպետի գեղեցկագոյն ստեղծագործութիւնն է: Ան յաւերժական է, ո՛չ որովհետեւ կոթողներ կը թողու աշխարհին, այլ՝ որովհետեւ պարտութեան մէջ յաղթանակ կը կերտէ և մահկանացութեան մէջ աստուածութեան կը ճգտի:

Մարդ՝ իր աստուածապարգեւ ափին մէջ ունի հզօր և արտայայտիչ զօրութիւն, որով ան կրնայ դառնալ գերմարդկային և աստուածանման, ճանչնալով և կատարելով իր պարտականութիւնը, կամ ապստամբելով իր Տէր Աստուծոյն դէմ, ուրանալ և դաւաճանել իր Արարիչը ու միաբանիլ չարին ու վայելել **ժամանակաւորը:** Մարդ ունի կամենալու ուժ, բայց իրեն կը պակսի զայն **կատարելո՛ւ** կարողութիւնը.

> «Ոչ թէ ինչ որ կ՛ուզեմ՝ զայն կ՛ընեմ, այլ ինչ որ կ՛ատեմ՝ զայն կ՛ընեմ»--Հռոմ. է.15:

Մարդը թէեւ հողաշէն ու կաւակերտ էակ է, սակայն է՛ նաեւ անզուգական հրաշակերտութիւն և անգերազանցելի մեծութիւն: Յաւերժացնելու համար իր մեծութիւնն ու հրաշակերտութիւնը, ան կարիքը ունի ուխտագնացութեան դէպի Գեդսեմանի և Գողգոթա: Ինչպէս կաւեղէն ամանեղէններու արժէքը յայտնի կ՛ըլլայ անոնց **թրծումէն** յետոյ նոյնպէս ալ հողածին մարդ էակ՝ նուիրումի և տառապանքի հնոցին մէջ, առաւելաբար, կը մաքրազտուի և կ՛ընճիւղէ իր հաւատքի հոգին: Մեր Տէրը Յիսուս ըսաւ.

> **«Այս աշխարհի մէջ նեղութիւն պիտի ունենաք, սակայն քաջալերուեցէ՛ք, որովհետեւ ես յաղթեցի աշխարհի»**--Յով. ԺԶ.33:

Յիսուս Քրիստոսի աշակերտները, որոնք դարձան առաքեալներ, վկայեցին թէ՛ խօսքով ու թէ՛ գործքով ըսելով.

> «Բազում նեղութիւններով է որ մենք պէտք է մտնենք Աստուծոյ Արքայութիւնը»--Գործք. ԺԴ. 21:

Մարիամ Մագդաղենացին ապաշխարանքի արցունքներով և զղջումով դարձաւ Յարուցեալի աւետարանչուհին: Ջակէոս մաքսահաւաք խոստովանելով իր վաշխառութիւնը և հատուցանելով զրկեալներուն, դարձաւ հաւատացեալ: Նոյնպէս ալ հողաշէն և կաւակերտ մարդ էակ անաւարտ է: Անոր մղումները աւելի զօրաւոր են քան զգացումները: Ան՝ մարը մտնելու վրայ եղող ճառագայթ մըն է: Եթէ մարդ ուզէ յաւերժանալ, պարտ է իրեն մտնել և անցնիլ կրակի բովէն այնպէս ինչպէս կաւաշէն անօթ մը:

Հողաշէն ու կաւակերտ որեւէ իր կամ առարկայ առանց բուրայէն անցնելու, կրկին կը դառնայ հող, որովհետեւ ան հող էր ու հողի կը վերածուի, իսկ եթէ **այրի** (թրծուի) կը գոյատեւէ: Մարդուն կիրքերը ուժգին, փառքը անժուժկալ, բնութիւնը կաւեղէն է, ան կը տառապի այս աշխարհի վրայ որովհետեւ **մարդկութիւնը** պակսած է մարդոցմէ: Մարդիկ, ընդհանրապէս կը նախընտրեն լսել կանչը մարմնական կիրքի, նախանձի և զգայական մղումներու:

Նիւթի և հոգիի, մահուան և յաւերժութեան՝ արարչագործութեան փառապսակը եղող մարդ, պէտք ունի ապաշխարութեան և հոգեւոր հաշուետուութեան իր խղճին և Աստուծոյ առջեւ: Ապաշխարութիւն և ներքին վերածնունդ հոմանիշ գաղափարներ են, այսինքն հոգիին դարձակէտը դէպի ազատութիւն և դէպի ճշմարիտ Աստուած: Հրաժարելով սուտ աստուածներէ և պատրանքներէ, Քրիստոնեայի մը կեանքը մշտատեւ ապաշխարութիւն մը ըլլալու է: Որովհետեւ մարդ հողաշէն ծով մըն է անհամար պէտքերու, փափաքներու և բազմազան հակասութիւններու, անոր հայեացքը նայելու է՝ Պատարագեալ Մարդեղութեան.

«Դուն որ նիւթերուն մէջ ամենէն նիւթականն ես, ով Պատարագեալ Մարդեղութիւն: Դուն մեր երգն ես, մեր կանչը, մեր գաղափարը, իտէալը, իմաստը, գաղափարաբանութիւնը մեր ուժը: «Դուն մեր ամենէն հոգեկանն ես:

«Դուն՝ ամենէն շօշափելին, նաեւ՝ անտեսանելի կապը հայրերուս, նախնիքներուս, ցրուած արեւնակիցներուս հետ:

Դուն՝ այսօրուան աղօթքս:

Պարզէ՛ անբացատրելի խորհուրդը այդ հրաշքիդ: Քու բեկանեալ Մարմինին: Ով անթափանց, փակ Խորան, խորհրդաւոր աշխարհ: Հրաշքները բացատրութիւն չունին: Եթէ ունենայինք՝ արդէն հրաշք չէին ըլլար»:

Հոկտեմբեր 18, 1992
Թորոնթօ